

PREZIMOVANJE NAVADNE PROSENKE *PLUVIALIS APRICARIA* V SLOVENIJI

Borut RUBINIČ

ornitolog, Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, 61000 Ljubljana, Žibertova 1, SLO
 ornitologo, Società per l'osservazione e lo studio degli uccelli della Slovenia, 61000 Ljubljana, Žibertova 1, SLO

IZVLEČEK

V obdobju med 12.11.1994 in 19.02.1995 sta bili na Sečovljskih solinah opazovani dve navadni prosenki. Zaradi značilne obarvanosti in vedno istega mesta opazovanja menim, da sta prosenki tu prezimovali. Sodeč po lastnih opazovanjih in podatkih iz literature, je to prvo prezimovanje te vrste v Sloveniji.

Ključne besede: navadna prosenka, *Pluvialis apricaria*, prezimovanje, Slovenija, Sečovljske soline.

Key words: Golden Plover, *Pluvialis apricaria*, wintering, Slovenia, Sečovlje salina.

UVOD

Navadna prosenka je evrazijska vrsta, ki v gnezditvenem času poseljuje ozemlje severne Evrope in večji del zahodne ter centralne Rusije. Osebkki iz severnih obrobjih gnezditvenega areala so izraziti selivci, medtem ko se južneje gnezdeči selijo na sorazmerno majhne razdalje. Večji del populacije prezimuje v zahodni Evropi in v Sredozemlju (Hayman *et al.*, 1992).

V Sloveniji ima navadna prosenka, predvsem na podlagi opazovanj z Ljubljanskega barja (Rubinič, 1994), status spomladanskega preletnika. Tu jo je moč opazovati od začetka marca vse do začetka maja. Največkrat so opazovane manjše skupine, od 5 do 20 osebkov. Predvsem v dneh z izrazito slabim vremenom imamo priložnost opazovati tudi večje skupine, ki štejejo do 100 osebkov (Rubinič, lastna opazovanja).

Navadna prosenka je razen na Ljubljanskem barju občasno opazovana še na Cerkniškem jezeru in na Dravskem ter Ptujskem polju, kot slučajni gost pa se pojavlja še na drugih primernih krajih, predvsem na nižinskih območjih z bolj ali manj visoko stopnjo kulture. Večinoma se pojavlja za časa spomladanskega preleta, redkeje jeseni in pozimi.

Na Primorskem velja navadna prosenka, za razliko od sorodne črne prosenke *Pluvialis squatarola*, za izjemno redkega in naključnega gosta. V Favnističnem pregledu ptic slovenske obale Škornika in sodelavcev

(1990) je omenjen le en podatek o opazovanju te vrste v Sečovljskih solinah (9.5.1987). V ostali ornitološki literaturi, ki obravnava ptice slovenske obale navadna prosenka ni omenjena.

Podatki o zimskem opazovanju navadne prosenke pri nas so zelo redki. Edini podatek, ki v ZOAS uvršča navadno prosenko v seznam zimskih gostov je opazovanje 1 primerka te vrste 8.12.1985, v okolici Ribnice (Perušek: v Sovinc 1994). Drugih objavljenih podatkov o zimskem opazovanju te vrste v Sloveniji ni.

REZULTATI

Na slovenski obali, točneje na Sečovljskih solinah, sem imel navadno prosenko priložnost opazovati šestkrat.

- 02.11.1993	6 osebkov
- 26.03.1994	1 osebek
- 12.11.1994	1 osebek
- 03.12.1994	2 osebkva
- 17.12.1994	2 osebkva
- 19.02.1995	2+8 osebkov

Tabela 1: Opazovanja navadne prosenke na Sečovljskih solinah.

Table 1: Records of the Golden Plover at Sečovlje salt-pans.

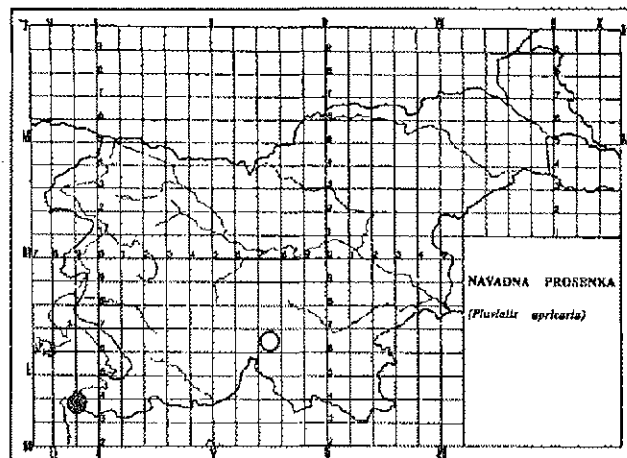
V vseh primerih so se ptice zadrževale v velikem plitvem bazenu na Fontaniggah z razmeroma majhno vodno površino in velikim deležem blatnih površin, oz. polojev, ki so primerni za prehranjevanje te vrste (Tabela 1).

Ker sta bila vedno opazovana na točno določenem mestu in ker sta bila vedno enako obarvana, menim, da sta bila ista 2 osebkata navadne prosenke, ki sta bila prvič opažena 3.12.1994 opazovana na solinah vse do 19.2.1995. Istega dne sem opazoval tudi osem drugih prosenk, ki so se zadrževale v jati približno 900 prib *Vanellus vanellus*.

DISKUSIJA

Navadna prosenka *Pluvialis apricaria*, se na preletnih in prezimovalnih območjih navadno pojavlja na nižinskih travnikih, v kulturni krajini, na bregovih jezer, v slanih močvirjih in, redkeje, na morskih polojih (Hayman et al., 1992). Dejstvo, da je vrsta v Sloveniji, z izjemo Ljubljanskega barja, kjer se redno pojavlja v času spomladanskega preleta, redki gost ne preseneča, saj večina potencialnih habitatov nima dovolj velike količine hrane. Vrsta se namreč prehranjuje s črvi, ličinkami in drugimi nevretenčarji, občasno pa tudi s semensko hrano. Habitat, ki nudijo tovrstno hrano morajo nuditi dovolj kritja, obsegati pa morajo tudi površino, ki je sposobna brez večjih motenj sprejeti dovolj veliko število prezimujočih navadnih prosenk. Eden redkih biotopov, ki bi lahko po zgoraj navedenih kriterijih ustrezal tej vrsti je Cerkniško jezero, kjer pa je nestalen vodni režim verjetno razlog za odsotnost te vrste v času prezimovanja. Na slovenski obali, kjer so možnosti za prezimovanje vrste, s klimatskega, predvsem pa prehranskega vidika zadovoljive pa vrsta do zime 1994/95 ni bila opažena več kot zgolj enkrat.

Glede na čas opazovanja, oz. domneven čas zadrževanja (od 03.12.-19.02.) dveh navadnih prosenk na Sečoveljskih solinah je moč potrditi prezimovanje te vrste na slovenski obali. To je tudi prvi podatek, ki kaže na daljše zadrževanje te vrste v času t.i. "ornitološke

Slika 1: Podatki o opazovanju navadne prosenke (*Pluvialis apricaria*) pozimi v Sloveniji.

○ - okolica Ribnice, 8.12.1985 (ZOAS)

● - prezimovanje v Sečoveljskih solinah (to delo)

Figure 1: Data on Golden Plover (*Pluvialis apricaria*) observation in winter in Slovenia.

○ - near Ribnica, 8.12.1985 (ZOAS)

● - wintering in the Sečovlje salina (this work)

zime" (1.12.-31.01.) na ozemlju Slovenije nasploh, kar pomeni, da je navadna prosenka v zimi 1994/95 prvič potrjeno prezimovala v Sloveniji.

ZAKLJUČEK

Navadna prosenka *Pluvialis apricaria* je v večjem delu Slovenije redki in naključen gost. Pojavlja se predvsem v času spomladanskega, redkeje jesenskega preleta. Do zime 1994/95 je bil znan le en podatek o opazovanju te vrste v času med 1.12. in 31.1. Opazovanje dveh navadnih prosenk na Sečoveljskih solinah, ki sta se tam zadrževali od 3.12.1994 do 19.2.1995 je tako prvo zanesljivo potrdilo o prezimovanju te vrste na Slovenski obali in v Sloveniji nasploh.

RIASSUNTO

Tra il 12 novembre 1994 ed il 19 febbraio 1995 sono stati avvistati nelle saline di Siccirole due pivieri dorati *Pluvialis apricaria*. Per i loro colori caratteristici e per averli avvistati sempre nella stessa area, ritengo che i due volatili abbiano svernato in loco. Considerati i miei avvistamenti e le fonti bibliografiche al riguardo, possiamo dedurre che questa specie di uccelli ha svernato in Slovenia per la prima volta.

LITERATURA

Hayman, P., J. Marchant & T. Prater, 1986. Shorebirds, Christopher Helm Ltd, London.

Rubinič, B. 1994. Navadna prosenka *Pluvialis apricaria*, *Acrocephalus*, Ljubljana

Sovinc, A. 1994. Zimski ornitološki atlas Slovenije, Tehniška založba Slovenije, Ljubljana

Škomik, I., T. Makovec & M. Miklavec, M., 1990. Favnistični pregled ptic slovenske obale, Varstvo narave, 16:49-99, Ljubljana